

**НАЦИОНАЛЕН
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ**

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Директор Д-р
Дек. № 18/к.д. 11/0
01.09.2009

Тел.: 00359 2 980 65 12
Факс: 00359 2 988 24 05
E-mail: aim-bas@clubcable.com
Web-site: <http://aim.sofianet.net>

Изх. № 582/01.09.2009 г.

**ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТАНОВИЩЕ

на Националния археологически институт
с музей на Българската академия на науките,
гр. София, ул Съборна 2, представяван от ст.н.с.д-р Маргарита Ваклинова
- директор

ОТНОСНО:

Искане на омбудсмана на Република България
за установяване противоконституционността
на чл.113, ал.1, 2 и 3 и § 5, ал.2 и 3 от Закона за
културното наследство и преходните и заключителни
разпоредби по този закон и във връзка с
конституционно дело № 11/2009 г.

УВАЖАЕМИ ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

В качеството ни на конституирана страна по КД № 11 / 2009 г. с
определение на Конституционния съд на Република България от 11.08.2009 г.,

от името на представлявания от мен Национален археологически институт с музей при БАН, изразяваме становище в подкрепа на искането на Омбудсмана на Република България. При изразяване на становището сме ръководени единствено и само от желанието да защитим от разграбване и развихрилите се посегателства това, което е останало от наследството ни – не от баби и дядовци, а това, което хилядолетия и векове са ни завещали. Изместването непрекъснато на въпроса именно към културни ценности от последните векове е зле прикрит интерес към културното наследство на отдалечени епохи, предмет на разкриване от науката археология, което може да бъде само национално достояние. Съгласно чл. 23 от Конституцията на Република България „... (Държавата) се грижи за опазване на националното историческо и културно наследство”. За изпълнението на това конституционно задължение на Държавата, законодателството следва да отговаря на условието на нея да й бъдат подsigурени инструменти, за ефективното му изпълнение. Законът за културното наследство следва да бъде този инструмент. Поради това, че той засяга материя, която стои в основата на дейността и професионалните задължения на археолозите в България, чийто най-висококвалифициран и многоброен състав работи в Националния археологически институт с музей – БАН, правилно и законосъобразно сме конституирани като страна.

Обществено познат факт е, какъв е източникът на огромните натрупани национални богатства в колекции, образувани през последните години. Ясен за обществото е и механизма на снабдяване на частни лица с тях. Поради това, не считаме за необходимо да занимаваме уважаемите членове на Конституционния съд с това, което се крие зад исканията за свободно и неограничено разпореждане с нещо, което по същество не може при досегашните условия и действащото законодателство да е било придобито по законен път.

По отношение на разпоредбата на чл. 113 от Закона за културното наследство /ЗКН/:

Не споделяме искането на Омбудсмана на Република България за отмяна на чл. 113 от ЗКН. Частната собственост, върху чиято святост толкова се акцентира не може да се противопоставя на държавната, а в никакъв случай на моралната категория „национално достояние”. Частната собственост е такава, когато може да бъде доказана в това си качество – т.е. как общото се е

трансформирало в частно. Какво налага определянето на облекчен доказателствен режим на собственост върху културно наследство, което държавата трябва да контролира, за да може да опази? Не считаме, че наложителните идентификация и регистрация, според настоящия Закон, нарушават по какъвто и да било начин правото на собственост. Те са част от единен процес, който трябва да определи статута на културните ценности и да даде законовото основание за включването им в така желания от всички легален пазар на културни ценности. Всяка собственост следва да се установява. Считаме, че регламентирания с разпоредбата на чл.113 от ЗКН режим на идентификация и регистрация не създава затруднения на собствениците на културни ценности, придобили ги по легален начин. В случай, че не съществува този режим, това означава, че следва да бъде узаконено добитото по неправомерен начин културно наследство.

Правото на първи купувач от страна на държавата само за културни ценности „национално богатство” не накърнява правото на собствениците им, но осигурява тяхното запазване на територията на страната, което е практика във всички страни-членки на Европейската общност. Още повече, че се запазва предложената от продавача цена. Бихме искали да подчертаем, че предвидената процедура по чл.113 от ЗКН е възможно най-леката и следва да бъде запазена.

Във връзка с § 5 от заключителните и преходни разпоредби на ЗКН:

Евентуалното прилагане на давност спрямо нерегистрирани културни ценности, намиращи се в частни лица, би узаконило грабеж на национално богатство. Същевременно така се утвърждава черен пазар за антики, от което държавата губи данъци, а обществото – свое национално богатство. Бихме искали да припомним, че държавата има законовото право (чл.7(1) от ЗС) да ограничи давността и да я отмени в определени случаи. Културното ни наследство е безспорно такова изключение.

С оглед на гореизложеното, смятаме за законово неаргументирано и за морално неприемливо искането на омбудсмана на Република България за отмяна на чл.113 и § 5 от Закона за културното наследство.

директор на НАИМ

Ст.н.с. д-р Маргарита Василева

